

Kirja-arvio

Auli Harju

Aktivismin moninaiset mediakäytännöt

Cammaerts, Bart; Mattoni, Alice & McCurdy, Patrick (toim.) (2013). *Mediation and Protest Movements*. Bristol: Intellect, 275 s.

► Bart Cammaertsin, Alice Mattonin ja Patrick McCurdyn toimittama *Mediation and Protest Movements* -artikkelikokoelma lupaa saattaa yhteen yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksen ja mediatutkimuksen, jotka kirjoittajien mukaan eivät toistaiseksi juuri ole keskustelleet keskenään. Kirjan alkuosan artikkelit ovat teoriapainotteisia määritellen keskeisiä käsitteitä ja näkökulmia, joita taas jälkipuolen artikkelit hyödyntävät tapaustutkimusten käsittelyssä. Ne eivät pitäydy vain alussa esitellyissä käsitteissä, vaan nostavat esiin omia käsitteitä, jotka lisäksi tulevat osin hyvin lähelle toisiaan. Artikkelit voi siten lukea itsenäisinä kokonaisuuksina, eivätkä ne juuri käy keskinäistä vuoropuhelua.

Kirjan otsikon mukaisesti medioitumisen käsite kulkee mukana valtaosassa kirjan artikkeleista, mutta vähintäänkin yhtä keskeiseksi niissä nousee mediakäytäntöjen käsite (Couldry 2004). Eri kirjoittajat näet pohtivat teksteissään yhteiskunnallisten liikkeiden mediakäytäntöjä eri näkökulmista. Alun teoreettisissa artikkeleissa esimerkiksi Alice Mattoni (s. 47–49) tekee erottelun tiedon saamiseen mediaympäristöstä (knowledge media practices) ja esimerkiksi median kanssa toimimiseen (relational media practices). Aktivistit saavat tietoa median toimintatavoista paitsi uutisoinnin kohteena ja uutislähteenä ollessaan, myös toimiessaan eri tavoin yleisönä.

Patrick McCurdy (s. 70–71) puolestaan painottaa, että aktivistien toimintaa tutkittaessa ei pitäisi jäädä kiinni yleisö–tuottajaroleihin, vaan tulisi keskittyä käytäntöihin, joissa eri roolit liukenevat toisiinsa ilman selviä rajoja. Empiirisiä tapaustutkimuksia kuvaavat artikkelit taas sukeltavat syvemmälle eri aktivistiryhmien mediastrategioihin ja -suhteisiin.

Teoksen 12 lukua onnistuvat tuomaan samojen kansien väliin hyvin erilaisia näkökulmia yhteiskunnallisiin liikkeisiin. Tutkimuksen kohteina ovat aktivismin suhde valtamediaan sekä liikkeiden omat viestintämuodot ja niiden limittyminen. Artikkeleissa esitellyt empiiriset tapaukset poikkeavat kiinnostavasti toisistaan; joukossa on ajankohtaista globalisaatiokriittisten liikkeiden tutkimusta, mutta myös paikallista aktivismia eri maissa eritteleviä artikkeleita. Online-aktivismi on mukana, mutta se ei erityisesti korostu, mikä tuntuu vaihteeksi virkistävältä. Artikkeleissa suhtaudutaan sosiaalisen median ja verkostoitumisen aktivismille luomiin mahdollisuuksiin vähintäänkin kriittisesti (ks. myös Gerbaudo 2012). Teknologiahype ja internetin kaikkivoipaisuus jätetään taakse, ja lähestytään internetin käyttöä maanläheisesti osana liikkeiden mediakäytäntöjä.

Medioitumisen näkökulman yhdistäminen yhteiskunnalliseen aktivismiin virittää kokoomaan kysymyksen vallasta, jota eri artikke-

leissa pyöritellään lähinnä tarkastelemalla kolmoisasetelmaa media/toimittajat – aktivistit – hallinto/poliitikot. Huomio kiinnittyy väistämättä siihen, että taloudellisen vallan tahot loistavat poissaolollaan, vaikka joidenkin artikkelien tarkastelemat aktivistit toimivat juuri niitä vastaan. Yllättävää on, että edes sosiaalista mediaa ja internetiä sivuavissa artikkeleissa ei tartuta tähän vallankäytön ulottuvuuteen, eikä esimerkiksi kiinnitetä kriittistä huomiota siihen, miten aktivistien online-viestintä on paljolti asettunut kaupallisten intressien läpitunkemille sosiaalisen median alustoille. Kysymys, joka kirjassa jää ilmaan on, mitä tämä merkitsee aktivistien mediakäytäntöjen ja esimerkiksi demokratian kannalta.

Anastasia Kavada erittelee kiinnostavasti aktivistien internetikäytäntöjä käyttämällä esimerkiksi Euroopan sosiaalifoorumia. ESF:n sisäinen konflikti ja sen seurauksena aktivistien jakautuminen ”horisontalisteihin” ja ”vertikalisteihin” tarjoaa kirjoittajalle mahdollisuuden vertailla aktivistien viestintää ja luokitella se strategiseen, organisoivaan ja päätöksentekoon liittyvään ulottuvuuteen. Kavadan aineistona ovat ryhmittymien internetsivustot ja sähköpostilistat sekä henkilöhaastattelut. Analyysi ei ulotu kovin syvälle online-viestinnän sisältöihin, mutta aktivistien verkkoviestinnän tavoitteita ja toteutumista eritellessään se nostaa uskottavasti esiin horisontaalisen ja vertikaalisen ryhmittymän viestintäkulttuurien erot.

Yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimisesta kiinnostuneelle teos tarjoaa työkalupakin, johon sisältyy monien käsitteiden lisäksi myös metodisia apuvälineitä. Sean Scalmerin artikkeli lähestyy yhteiskunnallisia liikkeitä ja aikaa ennen digitaalista mediaa historiallisesta näkökulmasta. Hän käsittelee Gandhin metodin globaalia leviämistä ja väkivallattoman liikkeen verkoston kasvamista printin ja television vaikutuspiirissä, ja pohtii miten väkivallattomuuden aate rapistui massaliikkeiden yleistyessä. Argumentiksi nousee, että viestin leviämisen nopeus – nykyisellä internet-aikakaudellakaan – ei ole aina hyväksi, sillä se saattaa hankaloittaa liikkeen filosofian ja toimintatapojen ymmärtämistä. Charlotte Ryan

ja kumppanit puolestaan esittelevät ryhmäkerontametodia ja soveltavat sitä rekonstruoidakseen Neighborhood Opportunities Programiin (NOP) liittyvän Save NOP -ryhmän viestintäkäytäntöjä yhdessä aktivistien kanssa.

Kirjan metodista kiinnostavuutta lisää eri tapaustutkimuksissa käytettyjen aineistojen monipuolisuus; tutkittavina ovat esimerkiksi aktivistien Youtube-videot, kampanjalennäkit ja aktivismin esitykset kuvissa ja katutilassa. Simon Teune kyselee yhteiskunnallisten liikkeiden visuaalisen tutkimuksen perään muistuttaen, että suuri osa aktivismista esittäytyy meille nimenomaisesti visuaalisesti, vaikkapa aktivistien omina mediatuotoksina, lehtikuvien kautta tai katuperformanssina. Aktivistit käyttävät kuvia lähettääkseen viestinsä ”maailmalle”, tehdäkseen toimintansa tunnetuksi sekä dokumentoidakseen toimintaansa. Kuvat luovat julkista mielikuvaa protestista, samalla kun toimittajat muokkaavat omilla kuvavali-noillaan mielikuvaa aktivismista, nojaten usein jo ennestään tuttuun protestiliikkeiden ikonografiaan. Teune kuitenkin tähdentää, että myös aktivistit itse tuottavat stereotyyppioita – ”mustiin pukeutunut anarkistien armeija ei hymyile” – vaikka toisaalta pyrkivät toiminnallaan rikkomaan vastapuolen toimintamalleja: esimerkiksi pellearmeija riisuu mellakkapoliisit käytännössä aseista, sillä hilpeää klovnia on vaikea mukiloida tai edes ottaa kiinni televisio-kameroiden edessä.

Kaikessa monipuolisuudessaan *Mediation and Protest Movements* avaa lukijan eteen laajan kokoelman mielenkiintoista tutkimusta yhteiskunnallisista liikkeistä. Median keskeysyys ja mediakäytäntöjen moninaisuus aktivistien toiminnassa tulevat kiistatta osoituksi. Toisaalta kirja tarjoaa uusia analyttisiä ja kriittisiäkin näkökulmia yhteiskunnallisten liikkeiden toiminnasta kiinnostuneelle media-tutkijalle. Ainakin näiltä osin teos siis onnistuu tavoitteessaan. Kovin mullistaviin johtopäätöksiin tai yllättäviin tutkimustuloksiin artikkelit eivät silti lopulta päädy, ja kirjan innostavuus perustuukin enemmän sen esittelemiin inspiroiviin tutkimusotteisiin. Aktivistien itsensä äänet jäävät valtaosassa artikkeleista kuulumattomiin, ja mieleen nousee, olisiko koko-

elmassa voinut olla enemmän osallistuvaa ja toimintatutkimuksen metodiikkaa. Kirjoittajat ovat myös varsin varovaisia johtopäätöksissään, ja esimerkiksi moninaisten ja toisiinsa limittyvien mediakäytäntöjen yhteys demokratiaan ja vallankäyttöön jätetään avoimeksi. Kirjan rakenne on sinänsä artikkelikokoelmalle tyypillinen, tuttu ja turvallinen, mutta tukevan teoreettisen alun herättelemänä lukija jää kaipaamaan kokonaisuuden päätteeksi nostattavaa paluuta aktivismin laajempiin yhteiskunnallisiin konteksteihin ja teoreettisiin päätelmiin.

Kirjallisuus

- Couldry, Nick (2004). Theorising Media as Practice. *Social Semiotics* 14: 2, 115–132.
- Gerbaudo, Paolo (2012). *Tweets and the Streets. Social Media and Contemporary Activism*. London: Pluto Press.